

Monumentnummer*: 516364

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 april 2004
Kadaster deel/nr 82760/181

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Weidum	Leeuwarden	Fryslân

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Weidum	Zuidkant afgegraven terp

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Jorwerd	E			1565

Omschrijving**

Inleiding

De AMERIKAANSE WINDMOTOR is een herkenningspunt aan de rand van de afgegraven terp van het dorp Weidum. De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Record, nr 8", is in Nederland vervaardigd en begin 20e eeuw ontworpen door de Gebr. Bakker te IJlst. De molen werd begin jaren dertig gebouwd voor het bemalen van het door de terpaafgraving ontstane lager gelegen stuk weiland in de kern van Weidum. De molen heeft een zogenaamde onderbemalingsfunctie. Deze molen is als uitzondering, bij windmotoren van deze afmetingen, uitgerust met 6 i.p.v. 12 wiekbladen.

Omschrijving

De toren staat in een uit beton opgetrokken funderingsbak voorzien van houten deksels. In de funderingsbak is een stalen waaierpomp voorzien van een houten opleiderpijp met een houten terugslagklep aangebracht. Aan de polderzijde is een stalen kroosrek aangebracht. De molen bemaalt het door de terpaafgraving lager gelegen gebied als onderbemaling. De stalen toren heeft geen stelling. Aan de bovenzijde van de toren is een gietstalen motorlichaam aangebracht. Het zes gegalvaniseerde stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 2.50 meter. De bladen zijn direct bevestigd op de zes straalarmen. De molen is voorzien van één vaan voor de zelfregeling naar de windrichting. De zelfregeling naar windsterkte gebeurt doordat bij toenemende omloopsnelheid

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de optredende tanddruk-reactiekracht van het windrad groter wordt dan de spanning van de schroefveer van de vaan; de molen zal zich hierbij krimpnd uit de wind draaien. De vaan kan vanaf de begane grond d.m.v. een hefboom bediend en vergrendeld worden. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spillen. De waaierpomp wordt hierbij direct aangedreven door de verticale spil.

Waardering

De zogenaamde Amerikaanse windmotor uit de eerste helft van de 20e eeuw is van algemeen cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland, in het bijzonder van die der in Nederland ontworpen en gebouwde windmotoren;
- voor de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van Amerikaans model windmolens;
- als maalwerktuig kenmerkend voor de overgang van de bemaling van kleine bemalingsgebieden door traditionele windmolens naar die door "moderne" Amerikaanse windmotoren;
- als maalwerktuig kenmerkend voor de fase die ligt tussen windbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol als onderbemaler van een klein lager gelegen gebied;
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als bemalingswerktuig, gelegen aan de rand van de afgegraven terp van het dorp Weidum.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Datum van downloaden 18 september 2024